

KYTS 3.2 YO VAI PAVAMANAANAAM - KRISHNA YAJURVEDA TAITTIRIYA SAMHITA PATHA

kṛṣṇa yajurvēdīya taittirīya saṃhitāyā-ntṛtīyakāṇḍē dvitīyaḥ praśnaḥ -
pavamānagrāhādīnāṃ vyākhyānaṃ

ō-nnamaḥ paramātmanē, śrī mahāgaṇapatayē namaḥ,
śrī gurubhyō namaḥ □ ḥariḥ ōm □

yō vai pavāmānānāmanvārōhān. vīdvān. yajātē-'nu pavāmānānā rōhatī na
pavāmānēbhyō-'vā chChidyatē śyēṇō-'si gāyatraChāndā anu tvā-"rābhē svasti mā sa-
mpārāya suparṇō-'si triṣṭupChāndā anu tvā-"rābhē svasti mā sa-mpārāya saghā-'si
jagātīChāndā anu tvā-"rābhē svasti mā sampārāyētyāhātē [] 1

vai pavāmānānāmanvārōhāstān. ya ēvaṃ vīdvān. yajātē-'nu pavāmānānā rōhatī na
pavāmānēbhyō-'vā chChidyatē yō vai pavāmānasya santātīṃ vēdā sarvaṃāyūrētī na
pūrā-"yūṣaḥ pra mīyatē paśumā-nbhāvati vīdatē prajā-mpavāmānasya grahā
grhyantē-'tha vā āsyaitē-'gṛhītā drōṇakalāśa ādhavanīyāḥ pūṭabhṛ-ttān.
yadagrḥītāvōpākuryā-tpavāmānaṃ vi- [-tpavāmānaṃ vi, Chīndyā-ttaṃ
vīchChidyāmāna-] 2

chChīndyā-ttaṃ vīchChidyāmāna-maddhvāryōḥ prāṇō-'nu vīchChidyē-tōpayāmagṛhītō-
'si prajāpātayē tvētī drōṇakalāśamaḥbhi mṛśēdindrāya tvētyādhavanīyaṃ
viśvēbhyastvā dēvēbhyā iti pūṭabhṛta-mpavāmānamēva ta-thsa-ntānōtī sarvaṃāyūrētī
na pūrā-"yūṣaḥ pramīyatē paśumā-nbhāvati vīdatē prajāṃ □ 3 □

(ētē - vi - dvichātvarigṃśachcha) (a. 1)

trīṇi vāva savānānyathā tṛtīyaḡṃ savānaṃavā lumpantyanagṃśu kṛvantā
upāgṃśugṃhṭvōpāgṃśupātrē-'gṃśumaṃvāsyā tantṛtīyasavaṇē 'pīsrjyābhi
śūṇuyādyadāpyāyayātī tēnāgṃśumadyadābhiṣūṇōtī tēnārjīṣi sarvāṇyēva ta-
thsavānānyagṃśumantī śukravānti samāvadvīryāṇi karōtī dvau sāmudrau
vitātāvajūryau paryāvartētē jaṭharēva pādāḥ □ tayōḥ paśyantō atī yantyaṇya-
mapāśyanta- [yantyaṇya-mapāśyantaḥ, sētunā-'tī] 4

-ssētunā-'tī yantyaṇyam □ dvē dradhāsī śatatī vasta ēkāḥ kēśī viśvā bhuvānāni vīdvān
□ tīrōdhāyaityasītaṃ vasāna-śśukramā dāttē anuḥāyā jāryai □ dēvā vai yadyajñē-

'kúrvataṭ tadasúrā akurvataṭ tē dēvā ēta-mmáhāyajñamápaśya-ntamátanvatāgnihōtram
vrātamákurvataṭ tasmā-ddvirváta-ssyā-ddvirhyāgnihōtra-ñjuhvāti paurṇamāsaṃ yajña-
māgnīṣōmīyā- [-māgnīṣōmīyām, paśumákurvata] 5

-mpaśumákurvata dārsyaṃ yajñamāgnēya-mpaśumákurvata vaiśvadēva-
mprātassavaṇa -mákurvata varuṇapraghāsā-nmāddhyádinnagṃ savánagṃ
sākamēdhā-npītryajña-ntryāmbakāg-strītyasavaṇamákurvataṭ tamēṣāmasúrā yajña -
maṇvavājigāgṃsa-nta-nnā-'nvavāya-ntē-'bruvannaddhvartavyā vā imē dēvā
ābhūvanīti tadāddhvarasyā 'ddhvaratva-ntatō dēvā abhavaṇparā-'súrā ya ēvaṃ
vidvān-thsōmēnaṭ yajātē bhavātyātmanā parā 'syā bhrātṛvyō bhavati □ 6 □

(apásyantō-' - gnīṣōmīyā - mātmanā parā - trīṇi cha) (a. 2)

paṛibhūragni-mpaṛibhūrindrā-mpaṛibhūrviśvā-ndēvā-npaṛibhūrmāgṃ saha
brāhmavarchasēnaṭ sa nāḥ pavasvaṭ śa-ṅgavē śa-ñjanāya śamarvatē śagṃ
rājannōśadhībhyō 'chChinnasya tē rayipatē suvīryāśya rāyaspōśāśya daditārā-ssyāma
□ tasyā mē rāsvaṭ tasyā tē bhakṣīyaṭ tasyā ta idamunmījē □ prāṇāyā mē varchōdā
varchāsē pavasvā pānāyā vyānāyā vāchē [vāchē, dakṣakṛatubhyā-ñchakṣūrbhyā-
mmē] 7

dakṣakṛatubhyā-ñchakṣūrbhyā-mmē varchōdau varchāsē pavēthāg śrōtrāyā "tmanē
'ṅēbhyaṭ āyūṣē vīryāya viṣṇōrindrāśya viśvēśā-ndēvānā-ñjaṭharāmasi varchōdā mē
varchāsē pavasvā kō-'sī kō nāmaṭ kasmai tvā kāyā tvā ya-ntvā sōmēnātīṛpaṃ ya-ntvā
sōmēnāmīmadagṃ suprajāḥ prajayā bhūyāsagṃ suvīrō vīrai-ssuvarchā varchāsā
supōśaḥ pōśai-rviśvēbhyō mē rūpēbhyō varchōdā [varchōdāḥ, varchāsē] 8

varchāsē pavasvā tasyā mē rāsvaṭ tasyā tē bhakṣīyaṭ tasyā ta idamunmījē □
bubhūṣannavēkṣētaiṣa vai pātrīyaḥ prajāpātiryajñāḥ prajāpātīstamēva tārpayati sa
ēna-ntṛptō bhūtyā-'bhi pāvātē brahmavarchasakāmō-'vēkṣētaiṣa vai pātrīyaḥ
prajāpātiryajñāḥ prajāpātīstamēva tārpayati sa ēna-ntṛptō brāhmavarchasēnābhi
pāvata āmayā- [āmayāvī, avēkṣētaiṣa vai] 9

-vyavēkṣētaiṣa vai pātrīyaḥ prajāpātiryajñāḥ prajāpātīstamēva tārpayati sa ēna-ntṛpta
āyūṣā-'bhi pāvātē-'bhīcharannavēkṣētaiṣa vai pātrīyaḥ prajāpātiryajñāḥ
prajāpātīstamēva tārpayati sa ēna-ntṛptaḥ prāṇāpānābhyām vāchō dakṣakṛatubhyā-
ñchakṣūrbhyāg śrōtrābhyā-mātmanō-'ṅēbhyaṭ āyūṣō-'ntarēti tāja-kpra dhānvati □ 10
□

(vāchē-rūpēbhyō varchōdā - āmayāvī - pañchachatvārigṃśachcha) (a. 3)

sphya-ssvastirvighāna-ssvastih parśurvēdih paraśurnā-ssvastih □ yajñīyā yajñakṛtā-
ssthaṭ tē māsmīn yajña upā hvayaddhvamupā mā dyāvāpṛthivī hvāyētāmupā-"stāvah
kālāśa-ssōmō agnirupā dēvā upā yajña upā mā hōtrā upahavē hvāyantā-nnamō-
'gnayē makhaḡhnēmakhasyā mā yaśō-'ryādityāhavanīyamupā tiṣṭhatē yajñō vai

maḥhō [yajñō vai maḥhaḥ, yajñam vāva] 11

yajñam vāva sa tadaha-ntasmā ēva nāmaṣkṛtya sadaḥ prasārpatyātmanō-‘nārtyai
namō ruḍrāyā maḥhaghne namāskṛtyā mā pāhītyāgnīddhra-ntasmā ēva nāmaṣkṛtya
sadaḥ prasārpatyātmanō-‘nārtyai namaḥ indrāya maḥhaghna indriya-mmē vīryā-mmā
nirvadhīriti hōtrīyamāśiśāmēvaitāmā śāstaindriyasyā vīryāsyānirghātāya yā vai [] 12

dēvatā-ssadaṣyārtimārpāyānti yastā vidvā-nprasarpāti na sadaṣyārtimārchChāti namō-
‘gnayē maḥhaghna ityāhātā vai dēvatā-ssadaṣyārtimā-‘rpāyānti tā ya ēvaḥ vidvā-
nprasarpāti na sadaṣyārtimārchChāti dṛḍhē sthā-śśithirē samīchī mā-
‘gṃhāsaspātāgṃ sūryō mā dēvō divyādagṃhāsaspātu vāyuraṅtarīkṣā-
[vāyuraṅtarīkṣāt, aḥniḥ pṛthivyā] 13

-daḥniḥ pṛthivyā yaḥaḥ pīṭrbhya-ssarāsvatī maṇṣyēbhyō dēvī dvāraḥ mā mā sa-
ntāptā-nnama-ssadāsē nama-ssadāspatāyē nama-ssakhīnā-mpurōgāṇā-ñchakṣūṣē
namō divē namaḥ pṛthivyā ahē daidhiṣavyōdatāstīṣṭhā-‘nyasya sadānē sīdā yō-‘sma-
tpākātarā unṇivataḥ ududvatāścha gēṣa-mpāta-mmā dyāvāpṛthivī ādyāhna-ssadō vai
prasarpānta- [vai prasarpāntam, pītarō-‘nu] 14

-mpītarō-‘nu prasārpānti ta ēnamīśvarā hīgṃsītō-ssadāḥ prasrpyā dakṣiṇārdha-
mparēkṣētā-‘gānta pītarāḥ pīṭmānaḥaḥ yuṣmābhīrbhūyāsagṃ suprajāsō mayā yūya-
mbhūyāstētī tēbhya ēva nāmaṣkṛtya sadaḥ prasārpatyātmanō-‘nārtyai [] 15 [

(maḥhō - vā - āntarīkṣāt - prasarpāntam - trayāstrīgṃśachcha) (a. 4)

bhakṣēhi mā ”viśā dīrghāyutvāyā śāntanūt vāyā rāyaspōṣāya varchāsē suprajāstvāyēhi
vasō purō vasō priyō mē hṛdō-‘syāśvinōstvā bāhubhyāgṃ saghyāsa-nṛchakṣāsa-ntvā
dēva sōma sūchakṣā avā khyēṣa-mmandrā-‘bhibhūtiḥ kēturyajñānāḥ vāgjuṣāṇā
sōmāsyā tṛpyatu mandrā svārvāchyadīṭiranāhata śīrṣṇī vāgjuṣāṇā sōmāsyā tṛpyatvēhi
viśvacharṣaṇē [] 16

śāmbhūrmāyōbhū-ssvāsti mā harivarṇaḥ prachāraḥ kratvē dakṣāya rāyaspōṣāya
suvīratāyāi mā mā rājan. vi bībhiṣō mā mē hārdī tvīṣā vādhiḥ [] vṛṣāṇē śuṣmāyā-”yūṣē
varchāsē [] vasūma-dgaṇasya sōma dēva tē matīvidāḥ prātassavaṇasyā
gāyātraChāndasaḥ indrapītasya narāśagṃsāpītasya pīṭpītasya madhūmataḥ
upāhūtasyōpāhūtō bhakṣayāmi ruḍravā-dgaṇasya sōma dēva tē matīvidō
māddhyāndinasya savānasya triṣṭupChāndasaḥ indrapītasya narāśagṃ sāpītasya [] 17

pīṭpītasya madhūmataḥ upāhūtasyōpāhūtō bhakṣayāmyādītyavā-dgaṇasya sōma dēva
tē matīvidāstṛtīyāsyā savānasya jagatīChāndasaḥ indrapītasya narāśagṃ sāpītasya
pīṭpītasya madhūmataḥ upāhūtasyōpāhūtō bhakṣayāmi [] āpyāyasvā samētu tē
viśvatā-ssōmā vṛṣṇīyam [] bhavā vājāsyā saṅgathē [] hinvā mē gātrā harivō gaṇā-
nmē mā vitīṭṛṣaḥ [] śīvō mē saptarṣīnupā tiṣṭhasvā mā mē-‘vānnābhīmatī [mā mē-

‘vānnābhīmati, gāḥ] 18

gāḥ] apāma sōmāmaṃṛtā abhūmā-‘dārśma jyōtiravidāma dēvān] kimāsmān
kṛṇavaḍarātīḥ kimū dhūrtirāmṛta martyāsyā] yanmā ātmanō mīndā-‘bhūdaḡnista-
tpunārā-‘hārjātavēdā vichārṣaṇīḥ] punārāḡniśchakṣūradāt-punārindrō bṛhaṣpatīḥ]
punārmē aśvinā yuva-ñchakṣurā dhāttamaḡsyōḥ] iṣṭayājuṣastē dēva sōma
stūtaśtōmasyā [] 19

śaśtōkthāsyā harīvataḡ indrapītasyā madhūmataḡ upāhūtaśyōpāhūtō bhakṣayāmi]
āpūryā-ssthā-”mā pūrayata prajayā cha dhanēna cha] ēta-ttē tataḡ yē cha
tvāmanvēta-ttē pitāmaha prapitāmahaḡ yē cha tvāmanvatrā pitarō yathābhāga-
mmāndaddhva-nnamō vaḡ pitarō rasāyā namō vaḡ pitarā-śśuśmāyā namō vaḡ pitarō
jīvāyā namō vaḡ pitarā- [namō vaḡ pitarāḡ, svadhāyā] 20

-ssvadhāyā] namō vaḡ pitarō maṇyavē namō vaḡ pitarō ghōrāyā pitārō namō vō ya
ētasmi-~ṃllōkēstha yuśmāgstē-‘nu yē-‘smi-~ṃllōkē mā-ntē-‘nu ya ētasmi-~ṃllōkē
stha yūya-ntēśāṃ vasiśṭhā bhūyāstaḡ yē-‘smi-~ṃllōkē-‘ha-ntēśāṃ vasiśṭhō bhūyāsa-
mprajāpatē na tvadētānyānyō viśvā jātāni paritā bābhūva] 21

ya-tkā māstē juhūmastannō astu vaḡyagg syāmaḡ patāyō rayīṇām] dēvakṛtaśyaināsō
‘vaḡyajānamasi maṇuśyākṛtaśyaināsō ‘vaḡyajānamasi pītṛkṛtaśyaināsō
‘vaḡyajānamasyaphsu dhaūtasyā sōma dēva tē nṛbhī-ssūtasyēśṭa yājuṣa-
sstūtaśtōmasyā śaśtōkthāsyā yō bhakṣōāśvasaṇīryō gōsaṇīstasyā tē pītṛbhīrbhakṣa-
nḡkṛtaśyō-pāhūtaśyōpāhūtō bhakṣayāmi] 22]

**(viśvaḡcharṣaṇē - triśṭupChāndasaḡ indrapītasyā narāśagṃ sāpītasyā - ‘ti -
stūtaśtōmasyā - jīvāyā namō vaḡ pitarō - bābhūva -
chatūśchatvārigṃśachcha) (a. 5)**

maḡhīnā-mpayō-‘si viśvēśā-ndēvānā-ntānūr-ṛddhyāśamādyā pṛśātīnā-ṅgraha-
mpṛśātīnā-ṅgrahō-‘si viśṇōṛhrdayamaśyēkāmiṣā viśṇuśtvā-‘nu vichākramē
bhūtirdaddhnā ghṛtēnā vardhatā-ntasyā mēśṭasyā vītasyā draviṇamā gāmyājjyōtirasi
vaiśvānāra-mpṛśñīyai dugdhamḡ yāvātī dyāvāpṛthivī māḡhitvā yāvāchcha sapta sindhāvō
vitāsthūḡ] tāvāntamindra tē [tāvāntamindra tē, grahagṃ] 23

grahagṃ saḡhōrjā gṛhṇāmyastītam] ya-tkṛṣṇaśakūnaḡ pṛśadājyamāvamṛśēchChūdrā
āsyā praṃyūkā-ssyuryachChvā ‘vāmṛśēchchatūśpādō-‘sya paśavāḡ praṃyūkā-
ssyurya-thskandē-dyajāmānaḡ praṃyūka-ssyā-tpaśavō vai pṛśadājya-mpaśavō vā
ētasyā skandantī yasyā pṛśadājyagg skandātī ya-tpṛśadājya-mpunārgṛhṇātī
paśūnēvāsmāi punārgṛhṇātī prāṇō vai pṛśadājya-mprāṇō vā [pṛśadājya-mprāṇō vai,
ētasyā] 24

ētasyā skandatī yasyā pṛṣadājyagg skandātī ya-tpṛṣadājya-mpunārgṛhṇāti
prāṇamēvāsmajī punārgṛhṇāti hirāṇyamavaḍdhāyā gṛhṇātyaṃṛtaṃ vai hirāṇya-mprāṇah
pṛṣadājyamamṛtāmēvāsyā prāṇē dādadhāti śatamāna-mbhavati śatāyuh puruṣa-
śśatēndriyā āyūṣyēvēndriyē pratītiṣṭhātyaśvāṃavā ghrāpayati prājāpatyō vā aśvāḥ
prājāpatyaḥ prāṇa-ssvādēvāsmajī yōnēḥ prāṇa-nnirmimītē vi vā ētasyā yajñasChīdyatē
yasyā pṛṣadājyagg skandāti vaiṣṇavyarchā punārgṛhṇāti yajñō vai viṣṇuryajñēnāiva
yajñagṃ sa-ntānōti □ 25 □

(tē - pṛṣadājya-mprāṇō vai - yōnēḥ prāṇam - dvāvignśatīścha) (a. 6)

dēvā savitarēta-ttē prā-”ha ta-tpra chá suva pra chá yaja bṛhaspatīrbrahmā ”yūṣmatyā
rchō mā gāta tanūpā-thsāmnā-ssatyā vā āśīṣā-ssantu śatyā ākūtaya ṛta-ñchā śatyā-
ñchā vadata stūta dēvasyā savītuḥ prāsavē stūtasyā stūtamasyūrjā-mmahyagg stūta-
ndūhāmā mā stūtasyā stūta-ṅgāmyāchChāstrasyā śāstra- [śāstram, aśyūrjā-
mmahyagṃ] 26

-masyūrjā-mmahyagṃ śāstra-ndūhāmā mā śāstrasyā śāstra-ṅgāmyā-dindriyāvāntō
vanāmahē dhukṣīmahi prajāmiṣām □ sā mē śatyā-”śīrdēvēṣu bhūyā-
dbrahmavarchāsa-mmā-” gāmyāt □ yajñō bābhūva sa ā bābhūva saprajājñē sa
vāvṛdhē □ sa dēvānāmādhi-patīrbābhūva sō aśmāgṃ adhipatīn karōtu vāyagg syāma
patāyō rayīṇām □ yajñō vā vai [] 27

yajñapāti-ndūhē yajñapātīrvā yajña-ndūhē sa ya-sstūtaśāstrayōrdōhāma vidvāḥ. yajātē
taṃ yajñō dūhē sa iṣṭvā pāpīyā-nbhavati ya ēnayōrdōhāṃ vidvān. yajātē sa yajña-
ndūhē sa iṣṭvā vasīyā-nbhavati stūtasyā stūtamasyūrjā-mmahyagg stūta-ndūhāmā mā
stūtasyā stūta-ṅgāmyāchChāstrasyā śāstramasyūrjā-mmahyagṃ śāstra-ndūhā mā mā
śāstrasyā śāstra-ṅgāmyādityāhaṣa vai stūtaśāstrayōrdōhāstaṃ ya ēvaṃ vidvān.
yajātē duha ēva yajñamiṣṭvā vasīyā-nbhavati □ 28 □

(śāstram - ~mvai - śāstrandūhām - dvāvignśatīścha) (a. 7)

śyēnāya patvānē svāhā vaṭṭhsvayamābhigūrtāya namō viṣṭambhāya dharmāṇē svāhā
vaṭṭhsvayamābhigūrtāya namāḥ parīdhayē janapṛathānāya svāhā
vaṭṭhsvayamābhigūrtāya namā ūrjē hōtrāṇāg svāhā vaṭṭhsvayamābhigūrtāya namāḥ
payāsē hōtrāṇāg svāhā vaṭṭhsvayamābhigūrtāya namāḥ prajāpātayē manāvē svāhā
vaṭṭhsvayamābhigūrtāya namā ṛtamṛtapā-ssuvarvāṭṭhsvāhā vaṭṭhsvayamābhigūrtāya
namāstrīmpantāgṃ hōtrā madhōrghṛtasyā yajñapātīmrṣāya ēnāsā- [ēnāsā, āhuḥ □] 29

-”huḥ □ prajā nirbhāktā anutāpyamānā madhavyau stōkāvapaḥ tau rārādha □ sa-
nnaṣṭābhyāgṃ sṛjatuviśvakārmā ghōrā ṛṣāyō namō astvēbhyaḥ □ chakṣuṣa ēṣā-
mmanāśāścha śandhau bṛhaspatāyē mahī śa-ddiyumannamāḥ □ namō viśvakārmaṇē
sa ū pātvasmānānānyān-thsōmapā-nmanyāmānaḥ □ prāṇasyā vidvān-thsāmarē na
dhīrā ēnāśchakṛvā-nmahī baddha ēṣām □ taṃ viśvakarma- [taṃ viśvakarmann, pra
mūñchā svāstayē] 30

-npra múñchā svastayē yē bhakṣayāntō na vasūnyānr̥huḥ □ yāṇagnayō-‘nvatāpyanta
dhiṣṇiyā iya-ntēṣāmavayā durīṣṭyai sviṣṭi-nnaṣtā-nkṛṇōtu viśvakārmā □ namāḥ
pitr̥bhyō abhi yē nō akhyān. yajñakṛtō yajñakāmā-ssudēvā ākāmā vō dakṣiṇā-nna
nīnimā mā naṣtasmā dēnāsaḥ pāpayiṣṭa □ yāvāntō vai sādasyāstē sarvē
dakṣiṇyāstēbhyō yō dakṣiṇā-nna [] 31

nayēdaibhyō vṛśchyēta ya-dvaiśvakarmaṇāni juhōti sadasyānēva ta-tpriṇātyasmē
dēvāsō vapuṣē chikithsata yamāśirā dampātī vāmamāśñutaḥ □ pumā-nputrō jāyatē
vīdatē vasvatha viśvē arapā ēdhatē gr̥haḥ □ āśīrdāyā dampātī vāmamāśñutamarīṣṭō
rāyā-ssachatāgṃ samōkasā □ ya ā-‘sīcha-thsa-ndūgdha-nkumbhya saḥēṣṭēna
yāmaṇnamāti-ñjahātu saḥ □ śarpigr̥vī [] 32

pīvāryasya jāyā pīvānaḥ putrā akṣāsō asya □ saḥajāñirya-ssumakḥasyamāna
indrāyā-‘śiragṃ saḥa kumbhya-‘dāt □ āśīrma ūrjāmuṭa sūprajāstvamīśā-ndadhātu
draviṇagṃ savārchasam □ sa-ñjayaṇ kṣētrāṇi saḥāsā-‘hamīndra kṛṇvānō anyāgṃ
adhārānthasapatnān □ bhūtamasī bhūtē mā dhā mukhāmasi mukhā-mbhūyāsa-
ndyāvāpṛthivībhyā-ntvā pariḡr̥hṇāmī viśvē tvā dēvā vaiśvānarāḥ [vaiśvānarāḥ,
prachyāvayantu] 33

prachyāvayantu divi dēvā-ndr̥gṃhāntarīkṣē vayāgṃsi pṛthivyā-mpārthivā-ndhr̥va-
ndhr̥vēṇā ḥaviṣā-‘va sōmā-nnayāmasi □ yathā na-ssarvamījjagādayakṣmagṃ
sūmanā asāt □ yathā na indra idviśaḥ kēvālī-ssarvā-ssamānasaḥ karāt □ yathā na-
ssarvā iddiśō-‘smāka-nkēvālīrasanḥ □ 34 □

**(ēnāsā - viśvakarmaṇ - yō dakṣiṇā-nna - śarpigr̥vī - vaiśvanarā -
śchātvarīgṃśachā) (a. 8)**

yadvai hōtā-‘ddhvar̥yumābhyāhvayātē vajrāmēnamābhi pravārtayatyukthāsā ityāha
prātassavaṇa-mpratīgīrya trīṇyētānyakṣarāṇi tripadā gāyatrī gāyatra-mpratassavaṇa-
ṅgāyatriyaiva prātassavaṇē vajrāmaṇtardhātta ukthaṃ vāchītyāḥ māddhyādinnaḡṃ
savāna-mpratīgīryā chatvāryētānyā-kṣarāṇi chatuṣpadā triṣṭu-ptraiṣṭubha-
mmāddhyādinnaḡṃ savāna-ntriṣṭubhaiva māddhyāndinē savānē vajrāmaṇtardhātta
[vajrāmaṇtardhātte, ukthaṃ vāchīndrāyētyāha] 35

ukthaṃ vāchīndrāyētyāha tṛtīyasavaṇa-mpratīgīryā saptaitānyakṣarāṇi saptapadā
śakvārī śakvarō vajrō vajrēṇaiva tṛtīyasavaṇē vajrāmaṇtardhātte brahmavādinō
vadanti sa tvā āddhvar̥yu-ssyādyō yāthāsavaṇa-mpratīgarē Chandāgṃsi sampādayē-
ttējāḥ prāta-ssavaṇa ātma-ndadhītēndriya-mmāddhyāndinē savānē paśūg
stṛtīyasavaṇa ityukthāsā ityāha prātassavaṇa-mpratīgīrya trīṇyētānyakṣarāṇi [] 36

tripadā gāyatrī gāyatra-mpratassavaṇa-mpratassavaṇa ēva pratīgarē Chandāgṃsi
sampādayatyathō tējō vai gāyatrī tējāḥ prāta-ssavaṇa-ntējā ēva prātassavaṇa ātma-
ndhātta ukthaṃ vāchītyāḥ māddhyādinnaḡṃ savāna-mpratīgīryā

chaṭvāryētānyakṣarāṇi chatuṣpadā triṣṭu-ptraiṣṭubha-mmāddhyāndinaḡṃ savāna-
mmāddhyādinna ēva savānē pratigārē Chandāḡṃsi sampādayatyathō indriyaḡ vai
triṣṭugindriya-mmāddhyādinnaḡṃ savāna- [savānam, indriyamēva] 37

-mindriyamēva māddhyāndinē savāna ātma-ndhātta ukthaḡ vāchīndrāyētyāha
tṛtīyasavāna-mpratīgīryā saptaityānyakṣarāṇi saptapādā śakvārī śakvarāḡ paśavō
jāgāta-ntṛtīyasavāna-ntṛtīyasavāna ēva pratigārē Chandāḡṃsi sampādayatyathō
paśavō vai jagātī paśavāstṛtīyasavāna-mpaśūnēva tṛtīyasavāna ātma-ndhātē yadvai
hōtā-'ddhvāryumābhyāhvayāta āvyāmasmi-ndadhāti tadyannā- [tadyanna, aḡahanīta
purā-'syā] 38

-'paḡhanīta purā-'syā samvathsarā-dgrha ā vēvīrañChōḡṃsā mōdā ivēti praṡyāhvāyatē
tēnaiva tadapā hatē yathā vā āyātā-mpratīkṣāta ēvamāddhvāryuḡ pratigāra-
mpratīkṣatē yadābhi pratigrṇīyādyathā "yātayā samrḡchChatē tādrḡēva
tadyadārdharchāllupyēta yathā dhāvādbhyō hīyātē tādrḡēva ta-tprābhūgvā
rtvijāmudgīthā údgītha ēvō-dgātṛṇā- [ēvō-dgātṛṇām, rḡchaḡ prāṇava] 39

-mṛchaḡ prāṇava ukthaśaḡṃsinā-mpratigārō-'ddhvāryūṇām ya ēvaḡ vidvā-
npratigrṇātyānnāda ēva bhāvātyā-'syā prajāyāḡṃ vājī jāyata iyaḡ vai hōtā-
'sāvāddhvāryuryadāsīnā-śśaḡṃ sātyasyā ēva taddhōtā naityāstā iva hīyamathō
imāmēva tēna yajāmānō duhē ya-ttiṣṭhā-npratigrṇātyamuṡyā ēva tadāddhvāryurnaiti
[tadāddhvāryurnaiti, tiṣṭhātīva hyāsāvathō] 40

tiṣṭhātīva hyāsāvathō amūmēva tēna yajāmānō duhē yadāsīnā-śśaḡṃsāti tasmādītaḡ
prādāna-ndēvā upā jīvantī ya-ttiṣṭhā-npratigrṇāti tasmādamutāḡ pradāna-mmanuṡyā
upā jīvantī ya-tprāmāsīnā-śśaḡṃsāti praṡya-ntiṣṭhā-npratigrṇāti tasmā-tprāchīnaḡṃ
rētō dhīyatē pratīchīḡ prajā jāyantē yadvai hōtā-'ddhvāryumābhyāhvayātē
vajrāmēnamābhi pravārtayati parāmā vārtatē vajrāmēva tanni kārōti □ 41 □

**(savānē vajrāmāntardhātē - trīṇyētānyakṣarāṇi - ndriya-mmāddhyāndinaḡṃ
savānaḡ - nō - dgātṛṇā - mādhvāryurnaiti - vartayatyā - ṡṡtau chā) (a. 9)**

upayāmagṛhītō-'si vākṣasadāsi vākpābhyā-ntvā kratupābhyāḡṃsya yajñasyā
dhrūvasyā-'ddhyā-kṣābhyā-ṅgrṇā-myupayāmagṛhītō-'syṡṡasadāsi chakṡuṡpābhyā-
ntvā kratupābhyāḡṃsya yajñasyā dhrūvasyā-'ddhyākṣābhyā-
ṅgrṇāmyupayāmagṛhītō-'si śrutasadāsi śrōtrapābhyā-ntvā kratupābhyāḡṃsya
yajñasyā dhrūvasyā-'ddhyākṣābhyā-ṅgrṇāmi dēvēbhyāstvā viśvadēvēbhyāstvā
viśvēbhyāstvā dēvēbhyō viṡṇāvurukramaiṡa tē sōmaṡtagṃ rākṡasva [sōmaṡtagṃ
rākṡasva, ta-ntē] 42

ta-ntē duṡchakṡā mā-'vā khyānmayi vasūḡ purōvasūrvākpā vāchā-mmē pāhi mayi
vasūrvidadvasūṡchakṡuṡpāśchakṡū-rmē pāhi mayi vasū-ssaḡṃyadvāsu-śśrōtrapā-
śśrōtrā-mmē pāhi bhūrāsi śrēṡṡhō raśmīnā-mpraṇapāḡ prāṇa-mmē pāhi dhūrāsi

śrēṣṭhō raśmīnāmāpānapā āpāna-mmē pāhī yō nā indravāyū mitrāvaruṇā-
vaśvināvabhīdāsātī bhrātṛvya utpipītē śubhaspatī idamaḥa-ntamadhāra-mpādayāmi
yathēmdrā-‘hamūtṭamaśchētayāni □ 43 □

(raḡṣasva - bhrrātṛvya - strayōdaśa cha) (a. 10)

pra sō āgnē tavōtibhī-ssuvīrābhīstaratī vājākarmabhiḥ □ yasya tvagm śakhyamāvitha
□ pra hōtrē pūrvyam vachō-‘gnayē bharaṭā bṛhat □ vipā-ñjyōtīgṃṣī bibhrātē na
vēdhasē □ agnē trī tē vājīnā trī śadhasthā tīsrastē jīhvā itajāta pūrvīḥ □ tīsra ú tē
taṇuvō dēvavātāstābhīrnaḥ pāhī girō aprāyuchChann □ sam vā-ñkarmāṇā samīṣā
[samīṣā, hīnōmīndrā-viṣṇū] 44

hīnōmīndrā-viṣṇū apāsaspārē aśya □ juṣēthāṃ yajña-ndravīṇa-ñcha
dhattamarīṣṭairnaḥ paṭhibhīḥ pārayāntā □ ubhā jīgyathurna parā jayēthē na parā jigyē
katarāśchanainōḥ □ indrāścha viṣṇō yadapāsprdhēthā-ntrēdhā sahasraṃ vi
tadairayēthām □ trīṇyāyūgṃṣī tavā jātavēdastīsra ājānīruṣasāstē agnē □
tābhīrdēvānāmavō yakṣī vidvānathā [vidvānathā, bhavaḥ yajāmānāya śamyōḥ □] 45

-bhavaḥ yajāmānāya śamyōḥ □ āgnistrīṇī trīdhātūnyā kṣēti vidathā kavīḥ □ sa
trīgṃrēkādaśāgṃ iha □ yakṣāchcha pīprayāchcha nō viprō dūtaḥ pariṣkṛtaḥ □
nabhāntāmanyakē sāmē □ indrāviṣṇū dṛgṃhītā-śśambārasya nava purō navāti-ñchā-
śñathiṣṭam □ śataṃ varchinā-śśahasrā-ñcha sākagṃ haṭhō aprātyasūrasya vīrān □
uta mātā mahīṣa manvāvēnadāmī tvā jahati putra dēvāḥ □ athābravi-dvītramindrō
hanīṣyan-thsakhē viṣṇō vitāraṃ vikrāmasva □ 46 □

(iṣā - ‘thā - tvā - trayōdaśa cha) (a. 11)

(yō vai pavāmānānām - trīṇī - pariḥhūrah - sphya-ssvaṣṭi - rbhakṣēhī - mahīnā-
mpayō-‘sī - dēvā savitarētattē - śyēnāya - yadvai hōtō - payāmagṛhītō-‘si vākṣasat -
pra sō āgna - ēkādaśa)

(yō vai - sphya-ssvaṣṭiḥ - svadhāyāi namaḥ - pramūñcha - tiṣṭhātīva -
ṣaṭchātvarīgṃśat)

(yō vai pavāmānānām, vikrāmasva)

□ harīḥ ōm □

□ kṛṣṇa yajurvēdīya taittirīya saṃhitāyā-ntṛtīyakāṇḍē dvitīyah praśna-ssamāptaḥ □